

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa
(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang
Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm
Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu
Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 23
QUYÊN THỨ 554
HỘI THỨ TƯ

Phẩm
BỀN CHẮC
Thứ 27 - 2

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát
năng trụ được Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như
thế, thời được mười phương vô lượng vô số vô biên
thế giới hiện tại Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, các
chúng Bí-sô vây quanh trước sau, tuyên nói Bát-nhã
Ba-la-mật-đa; ở giữa đại chúng tự nhiên vui mừng
xung nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi
đanh tự Bồ-tát Ma-ha-tát này, chỗ gọi an trụ Bát-
nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm công đức chơn tịnh.

Thiện Hiện phải biết: Như Ta ngày nay vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, ngự giữa đại chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi Bảo Tràng Bồ-tát Ma-ha-tát thấy, các Bồ-tát Ma-ha-tát và các hiện trụ ở chỗ Phật Bát Động tịnh tu phạm hạnh, trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm công đức sắc tướng dòng dõi danh tự các Bồ-tát Ma-ha-tát, chỗ gọi an trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm công đức chơn tịnh.

Hiện tại mười phương vô lượng vô số vô biên thế giới tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Ở kia cũng có các Bồ-tát Ma-ha-tát tịnh tu phạm hạnh chẳng lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác kia đều ở giữa chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự Bồ-tát Ma-ha-tát kia, chỗ gọi chẳng lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm công đức chơn tịnh.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khi vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, đều ở giữa chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự tất cả chúng Bồ-tát Ma-ha-tát ư?

Phật nói: Chẳng phải vậy. Chẳng phải Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khi vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đều ở giữa chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự tất cả chúng Bồ-tát Ma-ha-tát.

Thiện Hiện phải biết: Có Bồ-tát Ma-ha-tát đã đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề được chẳng quay lui, hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm phương tiện khéo léo. Bồ-tát Ma-ha-tát này được nhờ các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khi vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, ở giữa đại chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Vả có chúng Bồ-tát Ma-ha-tát chưa đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề được chẳng quay lui, mà nhờ Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khi vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, ở giữa đại chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự ư?

Phật nói: Cũng có. Nghĩa là có chúng Bồ-tát Ma-ha-tát mặc dù đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chưa được chẳng quay lui, mà tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, Bồ-tát Ma-ha-tát này

cũng được nhờ Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khi vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, ở giữa đại chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Kẻ vừa nói đây là Bồ-tát Ma-ha-tát nào ư?

Phật bảo: Thiện Hiện! Có chúng Bồ-tát Ma-ha-tát khi theo Phật Bất Động làm Bồ-tát mà học sở tu, mà trụ sở hành, tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo. Bồ-tát Ma-ha-tát này tuy đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chưa được chẳng lui, mà nhờ Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khi vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, ở giữa đại chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự.

Lại có chúng Bồ-tát Ma-ha-tát theo Bảo Tràng Bồ-tát Ma-ha-tát thấy mà học sở tu, mà trụ sở hành, tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo. Bồ-tát Ma-ha-tát này tuy đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chưa được chẳng lui, mà nhờ Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khi vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, ở giữa đại chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự.

Lại nữa, Thiện Hiện! Có Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, đối trong tánh vô sanh tất cả pháp tuy rất tin hiểu, mà chưa chứng được Vô sanh pháp nhẫn, đối trong tánh đều vắng lặng tất cả pháp, tuy rất tin hiểu mà chưa được vào bậc chẳng quay lui. Bồ-tát Ma-ha-tát này đã trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, cũng nhờ Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khi vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, ở giữa đại chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nhờ các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khi vì chúng tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, ở giữa đại chúng tự nhiên vui mừng xưng nêu khen ngợi công đức sắc tướng dòng dõi danh tự, Bồ-tát Ma-ha-tát này vượt các Thanh văn và bậc Độc giác, gần được ký chẳng quay lui Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Sở dĩ vì sao? Vì Bồ-tát Ma-ha-tát này tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, chắc sẽ an trụ bậc chẳng quay lui, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sở hữu nghĩa thú sâu thẳm như thế hết lòng tin hiểu, không ngờ không nghi, chẳng mê chẳng ngất, chỉ khởi nghĩ

này: “Nhu Phật đã thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, lý thú tất nhiên định chẳng điên đảo”. Bồ-tát Ma-ha-tát này nên khởi nghĩ đây: “Ta đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú sâu thẳm rất sanh tin hiểu, quyết định ta đã ở hoặc lại sẽ ở chỗ Bất Động Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác và các Bồ-tát Ma-ha-tát rộng nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa, với thâm nghĩa thú rất sanh tin hiểu. Sanh tin hiểu rồi siêng tu phạm hạnh, sẽ được trụ bậc chẳng quay lui. Trụ bậc ấy rồi mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề”.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát chỉ nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế hãy được vô biên công đức thắng lợi, huông là hết lòng tin hiểu, tu hành như đã nói, buộc niệm suy nghĩ nghĩa thú thẳm sâu. Bồ-tát Ma-ha-tát này an trụ chơn như gần Nhất thiết trí, mau chứng Vô thượng Chánh Đẳng Bồ-đề, vì các hữu tình tuyên nói pháp yếu.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Pháp là chơn như không riêng khá được, hãy nói pháp nào an trụ chơn như? Lại nói ai năng gần nhất thiết trí mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Ai lại vì ai, nói pháp yếu nào?

Phật bảo: Thiện Hiện! Người đã hỏi rằng: Pháp lìa chơn như không riêng khá được, hãy nói pháp nào an trụ chơn như. Lại nói: Ai năng gần Nhất thiết trí mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Ai lại vì ai nói pháp nào ấy. Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Pháp lìa chơn như trọn bất khả đắc, làm sao nói được pháp trụ chơn như.

Thiện Hiện! Chơn như hãy bất khả đắc, huống riêng có pháp năng trụ chơn như. Đâu lại có năng gần Nhất thiết trí mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, dễ lại có năng vì người nói pháp.

Thiện Hiện phải biết: Chơn như chẳng thể tự trụ chơn như, vì trong ấy trọn không năng sở trụ vậy. Chơn như chẳng thể gần Nhất thiết trí, vì trong ấy trọn không năng sở gần vậy. Chơn như chẳng thể chứng đắc Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, vì trong ấy trọn không tánh năng đắc sở đắc sai khác vậy. Chơn như chẳng năng vì người thuyết pháp, vì trong ấy trọn không năng sở thuyết vậy. Tùy thuận thế tục nên nói có Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, an trụ chơn như, gần Nhất thiết trí, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, vì các hữu tình tuyên nói pháp yếu.

Khi ấy, Thiên Đế Thích bèn thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế lý thú sâu thẳm cực

khó tin hiểu. Các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, mặc dù biết các pháp đều bất khả đắc mà cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Muốn vì hữu tình tuyên nói pháp yếu là việc rất khó.

Sở dĩ vì sao? Định không có pháp năng trụ chơn như, cũng không có gần Nhất thiết trí mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cũng không có năng tuyên nói pháp yếu. Nhưng các Bồ-tát nghe việc như thế, tâm chẳng chìm đắm, không ngờ không nghi, chẳng kinh chẳng sợ, cũng chẳng mê ngất. Các việc như thế rất là hiếm có.

Bấy giờ, Thiện Hiện gọi Thiên Đế Thích rằng: Kiền Thi Ca! Như người đã nói. Các chúng Bồ-tát nghe pháp sâu thẳm tâm chẳng chìm đắm, không ngờ không nghi, chẳng kinh chẳng sợ, cũng chẳng mê ngất, mà cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, muốn vì hữu tình tuyên nói pháp yếu là việc cực khó, rất hiếm có ấy.

Kiền Thi Ca! Các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm quán pháp đều không, trọn vô sở hữu, ai chìm ai đắm, ai ngờ ai nghi, ai kinh ai sợ, ai mê ai ngất? Vậy nên việc này chưa là hiếm có. Nhưng bởi hữu tình ngu si điên đảo chẳng năng thông suốt được các pháp đều không, nên cầu

Bồ-đề, muốn vì tuyên nói phương tiện khéo léo chẳng cực là khó.

Thiên Đế Thích nói: Tôn giả Thiện Hiện nói ra các lời không chẳng nương không. Vậy nên nói ra thường không trệ ngại. Như có kẻ lấy tên bắn ngựa hư không, hoặc xa hoặc gần đều không trệ ngại. Tôn giả nói ra cũng lại như thế, hoặc sâu hoặc cạn tất cả nương không, ai năng đối trong dám làm lưu nạn.

Khi ấy, Thiên Đế Thích bèn thưa Phật rằng: Tôi cùng Tôn giả Thiện Hiện đã nói, vì thuận thật ngữ pháp ngữ Như Lai, đối pháp tùy pháp là chính thuyết ư?

Bấy giờ, Thế Tôn bảo Thiên Đế Thích rằng: Người cùng Thiện Hiện có các lời nói đều thuận thật ngữ pháp ngữ Như Lai, đối pháp tùy pháp nói không điên đảo. Vì có sao?

Kiều Thi Ca! Vì Cụ thọ Thiện Hiện sở hữu biện tài không chẳng nương không mà thi thiết vậy. Sở dĩ vì sao?

Cụ thọ Thiện Hiện quán tất cả pháp đều rốt ráo không, hãy chẳng đắc Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, huống có kẻ năng hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Hãy chẳng đắc chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, huống có kẻ năng chứng chư

Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Hãy chẳng đắc Nhất thiết trí, huông có kẻ năng đắc Nhất thiết trí. Hãy chẳng đắc chơn như, huông có kẻ năng đắc chơn như thành Như Lai. Hãy chẳng đắc tánh vô sanh, huông có kẻ năng chứng tánh vô sanh. Hãy chẳng đắc Bồ-đề, huông có kẻ năng chứng Phật Bồ-đề. Hãy chẳng đắc mười lực, huông có kẻ năng thành mười lực. Hãy chẳng đắc bốn vô sở úy, huông có kẻ năng thành bốn vô sở úy. Hãy chẳng đắc các pháp, huông có kẻ năng thuyết.

Vì có sao? Kiền Thi Ca! Cụ thọ Thiện Hiện đối tất cả pháp trụ trụ xa lìa, đối tất cả pháp trụ trụ vô sở đắc. Vì quán tất cả pháp rốt ráo đều không, năng sở hành thấy bất khả đắc vậy.

Kiền Thi Ca! Cụ thọ Thiện Hiện đối tất cả pháp trụ trụ xa lìa, trụ trụ vô sở đắc, so chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát sở trụ hạnh trụ vi diệu Bát-nhã Ba-la-mật-đa trăm phần chẳng kịp một, ngàn phần chẳng kịp một, cho đến cực số phần cũng chẳng kịp một.

Vì có sao? Kiền Thi Ca! Chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát này sở trụ hạnh trụ vi diệu Bát-nhã Ba-la-mật-đa, ngoại trừ Như Lai trụ, đối trụ các Bồ-tát và các Thanh văn, Độc giác thấy là tối là thắng, là tôn là cao, là diệu là vi diệu, là thượng là vô thượng.

Vì vậy nên, Kiều Thi Ca! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn đối trong tất cả chúng hữu tình là tối là thắng, là tôn là cao, là diệu là vi diệu, là thượng là vô thượng ấy, phải trụ hạnh trụ vi diệu Bát-nhã Ba-la-mật-đa chớ được tạm nói.

HỘI THỨ TƯ

Phẩm RẢI HOA Thứ 28

Bấy giờ, trong Hội vô lượng vô số trời Ba mươi ba vui mừng nhảy nhót, đều đem hương hoa màu nhiệm trên trời phụng rải lên Như Lai và các Bồ-tát.

Khi ấy, sáu ngàn Bí-sô trong chúng đều từ tòa dậy, đánh lễ chân Phật, lệch che vai tả, gối hữu chাম đất, hướng lên Thế Tôn cung kính chấp tay. Vì Phật thần lực nên đều nơi lòng tay hương hoa màu nhiệm tự nhiên đầy rẫy. Chúng Bí-sô này vui mừng nhảy nhót được chưa từng có, đều đem hoa ấy phụng rải lên Phật và các Bồ-tát. Đã rải hoa rồi, đồng phát nguyện rằng: Chúng tôi dùng sức căn lành thù thắng đây, nguyện thường an trụ hạnh trụ vi diệu Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, mau tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, Thế Tôn tức thì mỉm cười. Như Phật thường pháp, từ nơi diện môn phóng các sắc quang xanh vàng đỏ trắng hồng tía lục bích vàng bạc pha lê, soi khắp vô biên cõi nước chư Phật, trên đến Phạm thế, dưới thấu phong luân. Dàn hồi trở lại

xoay quanh bên hữu Phật qua ba vòng, rồi vào từ trên đánh.

Khi ấy, A-nan-đà liền từ tòa dậy chấp tay lễ Phật, bạch Thế Tôn rằng: Nhân nào duyên nào hiện mỉm cười đây? Chư Phật hiện cười chẳng không nhân duyên. Cúi xin Như Lai xót thương vì nói.

Bấy giờ, Phật bảo A-nan-đà rằng: Các Bí-sô đây, ở đời đương lai trong kiếp Tinh Dụ đều được làm Phật, đồng danh Tán Hoa, mười hiệu đầy đủ. Tăng số Thanh văn tất cả đều ngang, thọ lượng cũng ngang hai mươi ngàn kiếp. Mỗi mỗi Phật kia diễn ra ngôn giáo lý thú sâu rộng lưu khắp trời người. Chánh pháp trụ đời đồng hai vạn kiếp. Cõi các Phật kia rộng rãi nghiêm tịnh, người vật phồn thịnh, yên ổn giàu vui. Các Như Lai kia đều ở cõi mình đem các đệ tử dạo qua quanh khắp thôn thành làng xóm quốc ấp vương đô, quay xe diệu pháp độ chúng trời người khiến được lợi ích an vui thù thắng. Các Thế Tôn kia qua lại trụ xứ ngày đêm thường mưa diệu hoa năm sắc. Do nhân duyên này nên Ta cười nụ.

Vậy nên, Khánh Hỷ! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn được an trụ các trụ tối thắng ấy, phải trụ hạnh trụ vi diệu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu Bồ-tát

Ma-ha-tát muốn được an trụ trụ Như Lai ấy, phải trụ hạnh trụ vi diệu Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tinh siêng tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm cho được rốt ráo, Bồ-tát Ma-ha-tát này đời trước hoặc từ trong người chết rồi sanh lại nơi đây, hoặc từ trên trời Đổ-sử-đa chết sanh đến trong người. Sở dĩ vì sao? Vì kia ở đời trước hoặc ở trong người, hoặc ở trên trời do từng rộng nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, nên với đời nay năng siêng tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm.

Khánh Hỷ phải biết: Như Lai hiện thấy nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng siêng tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, đổi thân mạng của không điều đoái luyến, định đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề được chẳng quay lui.

Lại nữa, Khánh Hỷ! Nếu loại hữu tình mến ưa lóng nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Nghe rồi thọ trì đọc tụng biên chép, tinh siêng tu học, suy gẫm đúng lý, vì các thiện nam tử thấy Bồ-tát Thừa tuyên nói khai chỉ, dạy răn dạy trao. Phải biết người kia là Đại Bồ-tát, từng ở quá khứ đích thân theo Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế. Nghe rồi thọ trì đọc tụng biên chép, tinh siêng tu học, suy gẫm

đúng lý. Cũng từng vì người tuyên nói khai chỉ, dạy răn dạy trao Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, nên với đời nay năng xong việc này.

Khánh Hỷ phải biết: Loại hữu tình này từng ở quá khứ vô lượng chỗ Phật trồng các căn lành, nên với đời nay năng làm được việc ấy. Loại hữu tình đây nên khởi nghĩ này: Ta trước chẳng những theo Thanh văn thấy nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, định theo Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế.

Ta trước chẳng những đối Thanh văn thấy gần gũi cúng dường trồng các căn lành, định đối Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác gần gũi cúng dường trồng các căn lành. Nhờ nhân duyên này được nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây mến ưa thọ trì đọc tụng biên chép tinh siêng tu học suy gẫm đúng lý, rộng vì hữu tình tuyên nói không mỏi.

Lại nữa, Khánh Hỷ! Nếu loại hữu tình chẳng kinh chẳng sợ, mến ưa lóng nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Nghe rồi thọ trì đọc tụng, biên chép tinh siêng tu học, suy gẫm đúng lý, hoặc pháp, hoặc nghĩa, hoặc văn, hoặc ý đều khéo thông suốt, tùy thuận tu hành. Các hữu tình này thời là hiện thấy Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác chúng Ta.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu loại hữu tình nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sở hữu nghĩa thú sâu thẳm như thế, hết lòng tin hiểu, chẳng sanh hủy báng, chẳng nên trở hoại. Các hữu tình này đã từng cúng dường vô lượng chư Phật, ở chỗ chư Phật trồng nhiều căn lành, cũng được bạn lành nhiếp thọ.

Lại nữa, Khánh Hỷ! Nếu các hữu tình năng đổi chỗ thắng phước điền Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác trồng các căn lành, tuy định sẽ được hoặc quả Thanh Văn, hoặc quả Độc giác, hoặc quả Như Lai mà chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cần phải đổi Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú sâu thẳm khéo suốt không ngại, tinh siêng tu học các hạnh Bồ-tát cho cực viên mãn.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng đổi Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú sâu thẳm khéo suốt không ngại, tinh siêng tu học các hạnh Bồ-tát cho cực viên mãn, Bồ-tát Ma-ha-tát này chẳng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề mà trụ Thanh văn bậc Độc giác ấy, tất không có lẽ đó.

Vậy nên, chúng Bồ-tát Ma-ha-tát muốn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, nên đổi Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú sâu thẳm khéo suốt không ngại, tinh siêng tu hành các hạnh Bồ-tát cho cực viên mãn.

Vậy nên, Khánh Hỷ! Ta đem kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm phó chúc cho ngươi, nên chính thọ trì đọc tụng thông lanh chớ để quên mất.

Khánh Hỷ phải biết: Ngoại trừ kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây, thọ trì các pháp mà Ta đã thuyết giả sử có quên mất, tội kia hãy nhẹ. Nếu đối kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng khéo thọ trì, thấp đến một câu có phải quên mất, tội ấy rất nặng.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu đối kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, thấp đến một câu năng khéo thọ trì chẳng quên mất ấy được phước vô lượng. Nếu đối kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng khéo thọ trì thấp đến một câu có bị quên mất, phải bị tội nặng, lượng phước đồng như trước.

Vậy nên, Khánh Hỷ! Ta đem kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm ân cần giao ngươi. Phải chính thọ trì đọc tụng thông lanh, suy gẫm đúng lý, rộng vì người nói, phân biệt khai chỉ khiến kẻ thọ trì rất ráo hiểu rõ văn nghĩa ý thú.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thọ trì đọc tụng rất ráo thông lanh, suy gẫm đúng lý, rộng vì người nói, phân biệt khai chỉ khiến kia hiểu rõ. Bồ-tát Ma-ha-

tát này thời là thọ trì nhiếp lấy chỗ sanh trưởng sở chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề của chư Phật Thế Tôn quá khứ vị lai hiện tại.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu loại hữu tình khởi tâm an tịnh hiện ở chỗ Ta, muốn đem các thứ hương hoa thượng diệu cho đến đèn sáng cúng dường cung kính tôn trọng ngợi khen không lúc lười mỏi. Phải đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa chăm lòng lắng nghe thọ trì đọc tụng rất ráo thông lanh, suy gẫm đúng lý, rộng vì người nói, phân biệt khai chỉ khiến kia hiểu rõ. Hoặc lại biên chép trang nghiêm các báu, hằng đem các thứ tràng hoa thượng diệu cho đến đèn sáng cúng dường cung kính, tôn trọng ngợi khen, chẳng nên lười bỏ.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát cúng dường cung kính, tôn trọng ngợi khen Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, thời là hiện tiền cúng dường cung kính, tôn trọng ngợi khen Ta và chư Phật mười phương ba đời.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm khởi tâm an tịnh cung kính mến ưa, tức đối tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác quá khứ vị lai hiện tại sở chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề khởi tâm an tịnh cung kính mến ưa.

Khánh Hỷ! Nếu người mến ưa với Ta, chẳng bỏ nơi Ta, cũng phải mến ưa chẳng bỏ kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, thấp đến một câu chớ cho quên mất.

Khánh Hỷ! Ta nói nhân duyên dặn dò phó thác kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, dù trải qua vô lượng trăm ngàn đại kiếp cũng chẳng thể hết. Cát tóm mà nói: Như Ta đã là Đại sư các người, Bát-nhã Ba-la-mật-đa phải biết cũng là Đại sư các người! Các người trời, người, a-tổ-lạc thấy đối Ta kính trọng, cũng phải kính trọng Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm.

Vậy nên, Khánh Hỷ! Ta đem vô lượng phương tiện khéo léo phó thác kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm cho người, người phải thọ trì không nên quên mất. Ta nay đem Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây đối trước vô lượng đại chúng các trời, người, a-tổ-lạc thấy dặn dò giao phó cho người, nên chính thọ trì chớ để quên mất.

Khánh Hỷ! Ta nay thật lời bảo người: Có các kẻ tịnh tín muốn chẳng bỏ Phật, muốn chẳng bỏ Pháp, muốn chẳng bỏ Tăng, lại muốn chẳng bỏ Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chư Phật ba đời đã chứng, quyết định chẳng nên bỏ Bát-nhã Ba-la-mật-

đa sâu thẳm. Như vậy gọi là pháp chư Phật chúng Ta dạy răn dạy trao cho các đệ tử!

Khánh Hỷ phải biết: Nếu các thiện nam tử thiện nữ nhân mến ưa lắng nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, thọ trì đọc tụng rất ráo thông lanh, suy gẫm đúng lý, dùng vô lượng môn rộng vì người nói, phân biệt khai chỉ thi thiết gây dựng khiến kia hiểu rõ, tinh tiến tu hành. Các thiện nam tử thiện nữ nhân này mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, Nhất thiết trí trí năng chóng được viên mãn. Sở dĩ vì sao? Vì chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, Nhất thiết trí trí đều nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế mà được sanh vậy.

Khánh Hỷ phải biết: Chư Phật ba đời đều nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế sanh ra Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vậy nên, Khánh Hỷ! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề phải siêng tinh tiến tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế. Sở dĩ vì sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là mẹ các Bồ-tát Ma-ha-tát để các Bồ-tát Ma-ha-tát vậy.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát siêng học sáu thứ Ba-la-mật-đa, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vậy nên, Khánh Hỷ! Ta

đem sáu Ba-la-mật-đa đây lại giao phó dặn dò người, nên chính thọ trì chớ bỏ quên mất.

Sở dĩ vì sao? Sáu Ba-la-mật-đa như thế là kho pháp vô tận các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, vì tất cả Phật pháp từ đây sanh vậy.

Khánh Hỷ phải biết: Chư Phật Thế Tôn mười phương ba đời sở thuyết pháp yếu, đều là từ sáu thứ Ba-la-mật-đa kho pháp vô tận tuôn chảy ra vậy.

Khánh Hỷ phải biết: Chư Phật Thế Tôn mười phương ba đời đều nương sáu thứ Ba-la-mật-đa kho pháp vô tận, tinh siêng tu học chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Khánh Hỷ phải biết: Đệ tử Thanh văn chư Phật Thế Tôn mười phương ba đời đều nương sáu thứ Ba-la-mật-đa kho pháp vô tận, tinh siêng tu học đã đang sẽ vào vô dư Niết-bàn.

Lại nữa, Khánh Hỷ! Giả sử người vì người Thanh văn thừa thuyết pháp Thanh Văn. Do pháp đây nên hữu tình thế giới Tam thiên đại thiên tất cả đều được quả A-la-hán, cũng chưa vì Ta làm đệ tử Phật làm việc nên đáng. Nếu người năg vì người Bồ-tát thừa tuyên nói một câu pháp tương ưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, tức gọi vì Ta làm đệ tử Phật, làm việc nên đáng. Ta đối việc này rất sanh

tùy hỷ, hơn người giáo hóa hữu tình thế giới Tam thiên đại thiên tất cả đều được quả A-la-hán.

Lại nữa, Khánh Hỷ! Giả sử tất cả hữu tình thế giới Tam thiên đại thiên nhờ sức kể dạy, chẳng trước chẳng sau đều được thân người, đồng thời chứng được quả A-la-hán. Các A-la-hán này sở hữu tánh thí, tánh giới, tánh tu các việc phước nghiệp. Nơi ý hiểu sao? Việc phước nghiệp kia hãy vì nhiều chăng?

Khánh Hỷ thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Bạch Thiện Thệ! Rất nhiều. Việc phước nghiệp kia vô lượng vô biên.

Phật bảo: Khánh Hỷ! Nếu có Thanh văn năng vì Bồ-tát tuyên nói pháp tương ưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa qua một ngày đêm, chỗ được nhóm phước rất nhiều hơn kia.

Khánh Hỷ phải biết: Thôi một ngày đêm, chỉ chừng một ngày. Lại thôi một ngày, chỉ chừng nửa ngày. Lại thôi nửa ngày, chỉ chừng một giờ. Lại thôi một giờ, chỉ chừng bữa ăn. Lại thôi bữa ăn, chỉ chừng chốc lát. Lại thôi chốc lát, chỉ chừng phút ngắn. Lại thôi phút ngắn, chỉ gảy móng tay, người Thanh văn này năng vì Bồ-tát tuyên nói pháp tương ưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chỗ được nhóm phước rất nhiều hơn trước. Vì có sao? Vì người Thanh văn

này chỗ được nhóm phước vượt khỏi các căn lành tất cả Thanh văn Độc giác vậy.

Lại nữa, Khánh Hỷ! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát vì người Thanh văn tuyên nói các thứ pháp Thanh văn thừa. Giả sử tất cả hữu tình thế giới Tam thiên đại thiên nhờ pháp đây nên thấy đều chứng được quả A-la-hán, đều đủ các thứ công đức thù thắng. Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này do nhân duyên đây chỗ được nhóm phước hãy vì nhiều chăng?

Khánh Hỷ thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Bạch Thiện Thệ! Rất nhiều. Bồ-tát Ma-ha-tát ấy chỗ được nhóm phước vô lượng vô biên.

Phật bảo: Khánh Hỷ! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát vì các thiện nam tử thấy Bồ-tát thừa, hoặc các thiện nam tử thấy Độc giác thừa, hoặc các thiện nam tử thấy Vô thượng thừa tuyên nói pháp tương ưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa qua một ngày đêm, chỗ được nhóm phước rất nhiều hơn trước.

Khánh Hỷ phải biết: Thôi một ngày đêm chỉ chừng một ngày; lại thôi một ngày chỉ chừng một giờ; lại thôi một giờ chỉ chừng bữa ăn; lại thôi bữa ăn chỉ chừng chốc lát; lại thôi chốc lát chỉ chừng phút ngắn; lại thôi phút ngắn chỉ chừng gảy móng tay, Bồ-tát Ma-ha-tát này năng vì các thiện nam tử thấy Tam thừa tuyên nói pháp tương ưng Bát-nhã

Ba-la-mật-đa, chỗ được nhóm phước rất nhiều hơn trước vô lượng vô số. Vì có sao? Vì pháp thí tương ưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vượt khỏi pháp thí tất cả Thanh văn, Độc giác và các căn lành Nhị thừa kia vậy.

Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này tự cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cũng đem pháp tương ưng Đại thừa chỉ hiện khuyên dẫn khen gặng vui mừng các hữu tình khác khiến đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề được chẳng quay lui.

Khánh Hỷ phải biết: Bồ-tát Ma-ha-tát này tự tu Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa, cũng dạy người tu Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Tự trụ nội không cho đến vô tánh tự tánh không, cũng dạy người trụ nội không cho đến vô tánh tự tánh không. Tự trụ chơn như cho đến bất tư nghì giới, cũng dạy người trụ chơn như cho đến bất tư nghì giới. Tự trụ khổ tập diệt đạo thánh đế, cũng dạy người trụ khổ tập diệt đạo thánh đế.

Tự tu bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi, cũng dạy người tu bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi. Tự tu bốn tinh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định; cũng dạy người tu bốn tinh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Tự tu không, vô tướng, vô nguyện

giải thoát môn; cũng dạy người tu không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Tự tu tám giải thoát cho đến mười biến xứ, cũng dạy người tu tám giải thoát cho đến mười biến xứ.

Tự tu Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa, cũng dạy người tu Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa. Tự tu tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn; cũng dạy người tu tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn. Tự tu năm nhãn, sáu thần thông; cũng dạy người tu năm nhãn, sáu thần thông.

Tự tu Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, cũng dạy người tu Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Tự tu ba mươi hai tướng, tám mươi tùy hảo; cũng dạy người tu ba mươi hai tướng, tám mươi tùy hảo. Tự tu pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả; cũng dạy người tu pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả.

Tự tu nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí; cũng dạy người tu nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Tự tu hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, cũng dạy người tu hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát. Tự tu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cũng dạy người tu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Tự tu Nhất thiết trí trí, cũng dạy người tu Nhất thiết trí trí. Nhờ

nhân duyên đây căn lành tăng trưởng, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Khánh Hỷ phải biết: Bồ-tát Ma-ha-tát này trọn nên căn lành thù thắng như thế, nghĩ nhớ căn lành thù thắng như thế. Nếu kia đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề mà có quay lui, không có lẽ ấy.

Bấy giờ, bốn chúng vây quanh, Thế Tôn khen nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa, giao phó A-nan-đà khiến thọ trì rồi, lại đối trước Hội đại chúng tất cả trời, rồng, được-xoa, kiện-đạt-phước, a-tổ-lạc, yết-lộ-trà, khấn-nại-lạc, mặc-hô-lạc-già, người, phi người thấy hiện sức thần thông, khiến chúng đều thấy Bát Động Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, Thanh văn Bồ-tát đại chúng vây quanh vì hội Hải Dụ tuyên nói diệu pháp và thấy tướng nghiêm tịnh cõi kia. Thanh văn Tăng kia đều A-la-hán, đã hết các lậu, phiền não không còn, được chơn tự tại, tâm khéo giải thoát, huệ khéo giải thoát, như luyện ngựa khôn, cũng như rồng lớn, đã làm phải làm, đã xong phải xong, bỏ các gánh nặng, trọn được lợi mình, hết gút các cõi, chính biết giải thoát, chăm lòng tự tại, rốt ráo số một. Bồ-tát Tăng kia tất cả đều là chúng trông biết quen ngay, được đà-la-ni và vô ngại biện, trọn nên vô lượng công đức màu nhiệm chẳng thể nghĩ bàn chẳng thể cân lường.

Phật thu thần lực khiến chúng Hội đây trời, rông, dục-xoa, kiện-đạt-phược thấy chẳng còn thấy kia Bất Động Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, Thanh văn, Bồ-tát và các đại chúng cùng tướng nghiêm tịnh cõi Phật kia. Chúng Hội và cõi nghiêm tịnh Phật kia đều chẳng phải nhãn căn cõi này đối tới nổi. Sở dĩ vì sao? Vì Phật thu thần lực, đối cảnh xa kia không duyên thấy được vậy.

Bấy giờ, Phật bảo A-nan-đà rằng: Người còn thấy Bất Động Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, cõi nước chúng hội nữa chăng?

A-nan-đà thưa: Tôi chẳng còn thấy các việc kia, vì chẳng phải sức mắt tôi đi tới vậy.

Phật bảo cụ thọ A-nan-đà rằng: Như Như Lai chúng hội cõi nước kia chẳng phải cảnh giới mắt cõi này đi đến được. Phải biết các pháp cũng lại như thế, chẳng phải cảnh giới căn mắt thấy đi đến.

Khánh Hỷ phải biết: Pháp chẳng hành pháp, pháp chẳng thấy pháp, pháp chẳng biết pháp, pháp chẳng chứng pháp.

Khánh Hỷ phải biết: Tánh tất cả pháp không kể năng hành, không kể năng thấy, không kể năng biết, không kể năng chứng, không động không tác. Sở dĩ vì sao? Vì tất cả pháp đều không tác dụng,

năng lấy bị lấy đều như hư không, tánh xa lìa vậy. Vì tất cả pháp chẳng thể nghĩ bàn, năng sở nghĩ bàn đều như huyễn sĩ, tánh xa lìa vậy. Vì tất cả pháp không kể tác thọ, như sáng bóng thấy, chẳng chắc thật vậy.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng hành như thế, năng thấy như thế, năng biết như thế, năng chứng như thế là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Cũng chẳng chấp trước tướng các pháp này.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi học như thế là học Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Khánh Hỷ phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn được chóng mau viên mãn tất cả Ba-la-mật-đa, đến tất cả pháp bờ kia rốt ráo, nên học Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Sở dĩ vì sao? Vì kẻ học như thế, đối trong các học là tối là thắng, là tôn là cao, là diệu là vi diệu, là thượng là vô thượng, lợi ích an vui tất cả thế gian, kẻ không nương hộ vì làm nương hộ. Chư Phật Thế Tôn khai cho xưng khen tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa như vậy.

Khánh Hỷ phải biết: Chư Phật Bồ-tát học học ấy rồi, trụ trong học ấy, năng đem ngón tay hữu

hoặc ngón chân hữu cát lấy các thể giới Tam thiên đại thiên vớt bỏ qua phương khác, hoặc đem lại bản xứ, hữu tình trong ấy chẳng hay chẳng biết, không tồn không sợ. Sở dĩ vì sao? Vì oai lực công đức Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng thể nghĩ bàn. Chư Phật và các Bồ-tát quá khứ vị lai hiện tại học Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây, đời sau đời nay và pháp vô vi thấy đều được trí kiến vô ngại.

Vậy nên, Khánh Hỷ! Ta nói năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đối trong các học là tối là thắng, là tôn là cao, là diệu là vi diệu, là thượng là vô thượng.

Khánh Hỷ phải biết: Các kẻ có muốn lấy lượng ngần mé Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, như đũa ngu si muốn lấy lượng và ngần mé hư không. Vì có sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm công đức không lượng không ngần mé vậy.

Khánh Hỷ phải biết: Ta trọn chẳng nói công đức thắng lợi Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như danh thân thấy có lượng ngần mé. Sở dĩ vì sao? Vì danh cú văn thân là pháp có lượng. Công đức thắng lợi Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm pháp chẳng có lượng. Chẳng phải danh thân thấy năng lường được công đức thắng lợi Bát-nhã Ba-la-mật-đa, cũng

chẳng phải công đức thắng lợi Bát-nhã Ba-la-mật-đa là bị kia lường.

Bấy giờ, Khánh Hỷ bèn thưa Phật rằng: Vì nhân duyên nào Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nói là không lường?

Phật bảo: Khánh Hỷ! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm tánh vô tận nên nói là không lường, tánh xa lìa nên nói là không lường, tánh vắng lặng nên nói là không lường, như thật tế nên nói là không lường, như hư không nên nói là không lường, công đức nhiều nên nói là không lường, không ngăn mé nên nói là không lường, chẳng thể lường nên nói là không lường.

Khánh Hỷ phải biết: Các Đức Phật ba đời đều học Bát-nhã Ba-la-mật-đa rốt ráo viên mãn chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, vì các hữu tình tuyên nói khai chỉ, mà Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây thường không dứt hết. Sở dĩ vì sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thái hư không chẳng thể hết vậy.

Khánh Hỷ phải biết: Các kẻ có muốn Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm hết, thời là muốn hư không hết ngăn mé. Vậy nên Khánh Hỷ! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nói là không hết. Bởi không hết nên nói là không lường.

Bấy giờ, Thiện Hiện khởi nghĩ này rằng: Chỗ đây sâu thẳm, ta nên hỏi Phật. Nghĩ thế ấy rồi, bèn thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vì sao Như Lai nói là không hết?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thái hư không chẳng thể hết nên nói là không hết.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát làm sao dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên quán sắc không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán thọ tưởng hành thức không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn xứ không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tỷ thiết thân ý xứ không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán sắc xứ không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán thanh hương vị xúc pháp xứ không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn giới không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tỷ thiết thân ý giới không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán sắc giới không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán thanh hương vị xúc pháp giới không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn thức giới không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tỷ thiết thân ý thức giới không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn xúc không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tỷ thiết thân ý xúc không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tỷ thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán địa giới không hết nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán thủy hỏa phong không thức giới không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhân duyên không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán vô minh không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sầu than khổ ưu não không hết, nên dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên quán sắc như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán thọ tướng hành thức như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn xứ như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tử thiệt thân ý xứ như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán sắc xứ như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán thanh hương vị xúc pháp xứ như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn giới như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tử thiệt thân ý giới như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán sắc giới như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán thanh

hương vị xúc pháp giới như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn thức giới như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tỷ thiết thân ý thức giới như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn xúc như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tỷ thiết thân ý xúc như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán nhĩ tỷ thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán địa giới như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán thủy hỏa phong không thức giới như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán nhân duyên như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nên quán vô minh như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nên quán hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sâu thán khổ ưu não như hư không không hết, dẫn phát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên làm dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế.

Thiện Hiện phải biết: Các Bồ-tát Ma-ha-tát quán sát mười hai duyên khởi như thế xa lìa hai bên. Các Bồ-tát Ma-ha-tát quán sát mười hai duyên khởi như thế không giữa không biên. Chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát này chẳng chung diệu quán. Nghĩa là cần phải ngồi yên tòa diệu Bồ-đề mới năng như thật quán sát mười hai duyên khởi như thế, lý thú sâu thẳm như thái hư không chẳng thể hết vậy, mới năng chứng được Nhất thiết trí trí.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát đem hành tướng như hư không không hết, hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, như thật quán sát mười hai duyên khởi, chẳng rơi Thanh văn và bậc Độc giác, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện phải biết: Các Bồ-tát Ma-ha-tát nếu đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề mà có quay lui, đều bởi chẳng nương phương tiện khéo léo tác ý như thế, chẳng như thật biết các Bồ-tát Ma-ha-tát

hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, làm sao nên đem hành tướng không hết dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, làm sao nên đem hành tướng không hết như thật quán sát mười hai duyên khởi.

Thiện Hiện phải biết: Các Bồ-tát Ma-ha-tát nếu đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề mà có quay lui ấy, đều bởi xa lìa dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo.

Thiện Hiện phải biết: Các Bồ-tát Ma-ha-tát nếu đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chẳng quay lui ấy, tất cả đều nương dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo. Bồ-tát Ma-ha-tát này nhờ nương phương tiện khéo léo như thế hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, đem hành tướng như hư không không hết như thật quán sát mười hai duyên khởi. Do nhân duyên đây, mau được viên mãn Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, chóng năng chứng được Nhất thiết trí trí.

Thiện Hiện phải biết: Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi quán sát pháp duyên khởi như thế, chẳng thấy có pháp không nhân mà sanh, chẳng thấy có pháp tánh tướng thường trụ, chẳng thấy có pháp có kể tác thọ.

Thiện Hiện phải biết: Các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đem hành tướng như hư không không hết, như thật quán sát

mười hai duyên khởi, dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, tu các hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đem hành tướng như hư không không hết dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thật quán sát mười hai duyên khởi. Khi ấy Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng thấy sắc uẩn, chẳng thấy thọ tướng hành thức uẩn. Chẳng thấy nhãn xứ, chẳng thấy nhĩ tử thiết thân ý xứ. Chẳng thấy sắc xứ, chẳng thấy thanh hương vị xúc pháp xứ. Chẳng thấy nhãn giới, chẳng thấy nhĩ tử thiết thân ý giới.

Chẳng thấy sắc giới, chẳng thấy thanh hương vị xúc pháp giới. Chẳng thấy nhãn thức giới, chẳng thấy nhĩ tử thiết thân ý thức giới. Chẳng thấy nhãn xúc, chẳng thấy nhĩ tử thiết thân ý xúc. Chẳng thấy nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ, chẳng thấy nhĩ tử thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ.

Chẳng thấy địa giới, chẳng thấy thủy hỏa phong không thức giới. Chẳng thấy nhân duyên, chẳng thấy đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên. Chẳng thấy vô minh, chẳng thấy hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sầu thán khổ ưu não.

Chẳng thấy Bồ thí Ba-la-mật-đa, chẳng thấy Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng thấy nội không cho đến vô tánh tự tánh không. Chẳng thấy chơn như cho đến bất tư nghì giới.

Chẳng thấy khổ tập diệt đạo thánh đế. Chẳng thấy bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi. Chẳng thấy bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Chẳng thấy không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Chẳng thấy tám giải thoát cho đến mười biến xứ.

Chẳng thấy Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa. Chẳng thấy Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa. Chẳng thấy tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn. Chẳng thấy năm nhãn, sáu thần thông. Chẳng thấy Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Chẳng thấy ba mươi hai tướng, tám mươi tùy hảo. Chẳng thấy pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả.

Chẳng thấy nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Chẳng thấy quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề. Chẳng thấy tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát. Chẳng thấy chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Chẳng thấy Nhất thiết trí trí. Chẳng thấy thể

giới Phật đây, chẳng thấy thế giới Phật kia. Chẳng thấy có pháp năng thấy thế giới Phật đây Phật kia.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng hành như thế là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện phải biết: Nếu khi Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, khi đó ác ma rất sanh buồn khổ như trúng tên độc. Ví như có người chết mất cha mẹ thân tâm đau khổ, ác ma kia cũng vậy.

Cụ thọ Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Là một ác ma thấy các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm rất sanh buồn khổ như trúng tên độc, hay nhiều ác ma là tất cả ác ma khắp thế giới Tam thiên đại thiên đều cũng như thế?

Phật bảo: Thiện Hiện! Tất cả ác ma đầy khắp thế giới Tam thiên đại thiên thấy các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm rất sanh buồn khổ như trúng tên độc, đều ở bản tòa chẳng thể tự yên.

Sở dĩ vì sao? Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm hạnh trụ nhiệm mầu, thế gian trời, người, a-tổ-lạc thấy tìm cầu cái dở đều chẳng thể được, cũng lại chẳng năng làm rối loạn chướng ngại được.

Vậy nên, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, phải siêng an trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm hạnh trụ nhiệm mầu.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng siêng an trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm hạnh trụ nhiệm mầu, thời năng tu mãn Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng chính tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm phương tiện khéo léo, bèn năng đầy đủ tu mãn tất cả Ba-la-mật-đa; khởi việc lưu nạn đều năng như thật giác biết xa lìa kịp thời.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn chính nhiếp thọ phương tiện khéo léo, nên hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nên tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện phải biết: Nếu khi Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, khi ấy chư Phật Thế Tôn vô lượng vô số thế giới hiện đang thuyết pháp thấy đều hộ niệm. Bồ-tát Ma-ha-tát này nên khởi nghĩ đây: “Các Đức Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác kia cũng từ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sanh ra Nhất thiết trí”. Bồ-tát

Ma-ha-tát khởi nghĩ đây rồi, lại nên suy gẫm: “Nhu các Đức Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác sở chứng được pháp, ta cũng sẽ chứng”.

Như vậy, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa làm suy gẫm ấy, qua trong gầy móng sanh ra nhóm phước hơn chúng các Bồ-tát hữu sở đắc qua lâu số đại kiếp như cát Căng-già tu hành bố thí chỗ được công đức. Huống là năng qua một ngày, nửa ngày tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩ nhớ suy gẫm công đức chư Phật.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng qua một ngày, hoặc lại cho đến qua trong gầy móng tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nghĩ nhớ suy gẫm công đức chư Phật. Bồ-tát Ma-ha-tát này chẳng lâu sẽ trụ bậc chẳng quay lui. Bồ-tát Ma-ha-tát này thường được các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác đồng chung hộ niệm.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát thường được các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác hộ niệm, ấy là định chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chẳng rơi Thanh văn bậc Độc giác thấy. Bồ-tát Ma-ha-tát này quyết định chẳng còn đọa lại các

ác thú, quyết định chẳng sanh các chỗ không rảnh, thường sanh thú lành chẳng lìa chư Phật.

Thiện Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nghĩ nhớ suy gẫm công đức chư Phật qua trong gậy móng hãy được vô biên công đức thắng lợi, huống qua một ngày hoặc một ngày hơn tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nghĩ nhớ suy gẫm công đức chư Phật. Như Hương Tượng Bồ-tát Ma-ha-tát, thường năng tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nghĩ nhớ suy gẫm công đức chư Phật thường chẳng bỏ lìa, Bồ-tát Ma-ha-tát này nay ở chỗ Bất Động Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác tu hành phạm hạnh.

--- o0o ---